

Mishnah Demai, chapter 3

משנה דמאי פרק ג

(1) One may feed *demai* produce to the poor [even if they are *haverim*; one must, however, notify them so that if they prefer, they may set aside by themselves] and [so, too,] to passing troops [once, however, the troops stay overnight, the people may no longer feed them with *demai*]. Rabban

א מאכילין את העניים דמאי, ואת האכסניא רבן גמליאל היה מאכיל את פועליו דמאי. גבאי צדקה, בית שמאי ואמרים, נותנין את המעשר לשאינו מעשר, ואת שאינו מעשר למעשר. נמצאו כל האדם אוכלין מתקן. וחקמים ואמרים, גובין סתם ומחלקין סתם, והרוצה לתקן יתקן: ב הרוצה לחום עלי ירק

Gamliel used to give *demai* for food to his workmen [since they were poor; however, the *halachah* does not follow Rabban Gamliel. The reason being that since he is responsible to feed his workers, it is as though he is paying off his debts with *demai*]. As for collectors of charity, The School of Shammai say; They should distribute tithed [produce, i.e., collected from those people who are known to tithe] to such people who are suspected of not tithing, and untithed [produce, collected from people who are suspect regarding tithing] to such people who tithe; the result being that everyone will be eating [produce] that has been set right [since The School of Shammai does not hold that one may feed *demai* to the poor]. But the Sages say; They collect regardless [of whether the produce was tithed] and distribute regardless [of whether those receiving will or will not tithe] and whoever [of the recipients] wishes to set right [his portion] will do so [the Sages maintain that although one may feed *demai* to the poor, this is an exception to the rule referring to a single meal and only when eaten at another's house; however, when eating at his own home or more than one meal at another's home he, too, is indeed obligated to tithe *demai* (however, see Tosfot Yom Tov)].

(2) If a man wished to cut off leaves of vegetables [that are already tied into bundles and, as such, already have the obligation to be tithed (see Ma'aserot 1:5)]

רבנו עובדיה מברטנורא

א מאכילין את העניים דמאי. אפילו הן חברים, וצריך להודיען, והרוצה לעשרן יעשרן: ואת האכסניא. חיל של מלך ישראל העובר ממקום למקום ומוטל על בני המקום לפרנסם מאכילין אותם דמאי, בזמן שהיא עוברת, אבל אם לנו שם בלילה חייבין לתקן: רבן גמליאל היה מאכיל את פועליו דמאי. עניים היו. ואין הלכה כרבן גמליאל, דכיון דחייב במזונותיהן, נמצא פורע את חובו בדמאי: ואת שאינו מעושר למעושר. ונותנין לו ביותר מכדי מעשרותיו ונמצאו כל האדם אוכלים מתקן. ובית שמאי לטעמייהו דאמרי אין מאכילין את העניים דמאי: והרוצה לתקן יתקן. שלא

so that he lighten his burden, he may not throw them away unless he has [first] tithed them [so that if a passerby *am ha'aretz* eats it, it would already have been tithed]. If a man picked up [bundles of] vegetables [with a set price] in the market [with the intention of buying them], and then decided to return them, he may not do so unless he had [first] tithed them, since [by the act of picking it up, they are already his, thus] nothing [here,] is missing except the act of counting [to know how many bundles he pays for]. However, if he [was only] standing and taking [i.e., selecting a bundle] and then saw another bundle of better quality, he may place them back [untithed] since he had not yet [had in mind, when handling them, to have] drawn them into his possession.

(3) If a man found fruit on the road and picked it up in order to eat it [thereby taking possession of it], and then decided to hide it, he may not hide it unless he has [first] tithed it [since it has become his possession]. But if he had picked it up only to protect it from destruction, he is exempt [from tithing it, since it is not his and one only has to tithe that which he owns]. Any produce which a man may not sell [in the condition of] *demai* [such as in small quantities (see above 2:5)], he may neither send [as a gift] to his friend [in the condition

רבנו עובדיה מברטנורא

הותר הדמאי לעניים אלא כשאוכלין אכילה אחת אצל בעל הבית, אבל הפירות שבאו לידם חייבים הם לעשרן דמאי, דיקא נמי דתנני מאכלין את העניים דמאי ולא תני העניים אוכלין דמאי, כך כתב הרמב"ם: **ב לחוזם**. לברות ולחתך ואין לו דומה במשנה: **להקל ממשאו**. שלא יכבד עליו: **לא ישליך עד שיעשר**. שמא ימצאם עם הארץ ויאכל אותם כשאינם מתוקנים, ונמצא נותן מכשול. והני מילי בירק הנאגד דאי בשלא נאגד אכתי לא אתחייב במעשר: **הלוקח ירק מן השוק**, ונטל אגודות ירק בידו ששומתן ידועה כך וכך אגודות בפרוטה, ולאחר שנטלן נמלך עליהן להחזירן למוכר: **לא יחזיר עד שיעשר**. ויתן לו דמי המעשר שהוא מפרשי, דמכי אגבדינהו נעשו שלו ונתחייב עליהן לעשרן: **שאינו מחוסר אלא מנין**. האי מעושר הוי פירושא מחוסר, כלומר, כבר קנה אותם בהגבהה ולא היה מחוסר אלא למנותן, שכבר היה ידוע כך וכך אגודות בפרוטה: **היה עומד ולוקח**. ולא נטלם בידו ולא הגביהם: **טוען אחר**. משאוי אחר של ריקות: **ג לא יצניע עד שיעשר**. דאסור להוציא מידו דבר שאינו מתוקן: **שלא יאברו**. ולא נתכוין לזכות בהן: **שאיין ארם**

of] *demai*. Rabbi Yose permits [to send as a gift produce] which is definitely untithed, on condition that he makes it known to him [the *halachah* does not follow Rabbi Yose].

(4) If a man took his wheat to a miller who was a *Kuti* or to a miller who was an *am ha'aretz*, it [the wheat, when ground,] remains in its condition regarding tithes and *shemitta* produce [i.e., the miller is not suspected of switching his produce for untithed or *shemitta* produce]. [But if he took it] to a miller who was an idol worshipper, [the wheat, when ground, becomes] *demai* [i.e., he is suspect of exchanging the produce]. If a man left his fruit for safekeeping by a *Kuti* or by an *am ha'aretz*, [it continues when returned] in its former condition regarding tithes and *shemitta*. [But if he left it] with an idol worshipper, [he certainly exchanged it and it becomes] like fruit of the idol worshipper [which are exempt from tithes altogether]. Rabbi Shimon says; [It becomes] *demai* [since it is possible he exchanged his fruit with the fruit of another Jew who also left his fruit with the idol worshipper for safekeeping].

(5) If a man gave [produce] to the hostess of an inn [to prepare it for food], he must tithe that which he gives her [for whatever departs from the hand of a *haver*

רבנו עובדיה מברטנורא

רשאי למכרו דמאי. כגון במדה דקה דאמרין בפרקין דלעיל: לא ישלח לחבירו דמאי. בדקה, אבל שולח לו בגסה כיון שרשאי למוכרו בגסה: רבי יוסי מתיר בודאי. לשלוח לחברו ודאי אפילו בדקה. ובלבד שיודיענו: ומודה ר' יוסי שבדמאי אסור בדקה. ואין הלכה כר' יוסי: ד' לטוחן כותני. לכותני שטוחן התבואה: הרי הן בחזקתן. דלא חשידי שמא החליפו אלו המתוקנים, באחרים שאינן מתוקנין: לטוחן נכרי דמאי. דנכרי חשוד להחליף. ולבתר דאשכחו יונה בראש הר גריזים לכותנים שהיו עובדים אותה, כותני הרי הוא כנכרי: אצל הנכרי כפירותיו. ופירות של נכרי פטורים מן המעשר, ורישא מפני שדרך בני אדם להוליך קופות רבות של חטים ולהניחן אצל הטוחן, חיישינן שמא נתחלפה קופה זו בקופות אחרות של ישראל שהן דמאי, אבל פירות ליבא למימר שמא החליפן בפירות של ישראל, אלא שמא החליפן הנכרי בפירותיו, לפיכך הרי הן כפירותיו של נכרי. ורבי שמעון סבר דאף בפירות חיישינן שמא נתחלפו בבית הנכרי בפירות של ישראל אחר, שכשם שישראל זה הפקיד פירותיו ביד הנכרי, כך יש לחוש שמא ישראל אחר מן החשודים על המעשרות, הפקיד גם כן בידו, ונתחלפו אלו באלו. ואין הלכה כרבי שמעון: ה' לפונדקית. שומרת הפונדק,

must never be untithed] and [unlike an *am ha'aretz*] what he takes back from her [must also be tithed], because she [wanting to feed the *haver* well,] is suspected of exchanging it [for her own food, since her food may be of better quality than his]. Rabbi Yose says; We are not responsible for those who cheat [Rabbi Yose maintains that she would not exchange for his

benefit, but only to steal], therefore he only tithes what he takes back from her. (6) If a man gave [produce] to his mother-in-law [to prepare it for food], he must tithe that which he gives to her and that which he takes back from her, because she is suspected of exchanging [for his benefit] any [food] which became spoiled. Rabbi Yehudah says; [The reason is because] she desires the welfare of her daughter and is embarrassed of her son-in-law [who may say that she spoiled his food]. Rabbi Yehudah admits that if a man gave his mother-in-law [produce to prepare during the year of] *shemittah*, she is not suspected of exchanging it and giving her daughter to eat of [prohibited] *shemittah* produce.

רבנו עובדיה מברטנורא

והולכי דרכים מתאכסנים אצלה: מעשר את שהוא נותן לה. דאין חבר מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן: ואת שהוא נוטל ממנה. דאף על גב דעם הארץ אינו חשוד להחליף כדאמרן לעיל, הפונדקית חשודה להחליף שהיא מתכוונת לטובה ונותנת משלה שהוא יותר יפה לחבר, ואומרת בלבה ראוי שאאכיל משלי שהוא חם ויפה לחבר, ואני אטול את שלו הקר והגרוע: אין אנו אחראין לרמאים. כלומר, אין אחריות הרמאים עלינו לשומרם שלא יאכלו דבר שאינו מעושר לפיכך אינו מעושר מה שהוא נותן לה, ואם תקחנו הפונדקית לעצמה ותאכלנו כשאינו מתוקן אין לחבר מזה כלום, ואינו מעושר אלא מה שהוא נוטל בלבד, ור' יוסי סבר, דלגזול היא מתכוונת, ואין הלכה כר' יוסי: ו המתקלקל. פת או תבשיל שנתקלקל: אמר רבי יהודה. בירושלמי מפרש דקמייתא נמי מלתייה דרבי יהודה היא והכי קאמר מפני שהיא חשודה להחליף את המתקלקל דברי רבי יהודה, שרבי יהודה אומר רוצה היא בתקנת בתה וכו': בנותן לחמותו שביעית. בנותן לה לאפות ולבשל בשנה השביעית: שאינה חשודה להאכיל את בתה שביעית. דחמירא להו שביעית ואפילו אם יתקלקל לא תחליפנו בפירות שביעית. והלכה כרבי יהודה:

שהוא נוטל ממנה, מפני שחשודה לחליף. אמר רבי יוסי, אין אנו אחראין לרמאין, אינו מעושר אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד: ו הנותן לחמותו, מעושר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שהיא חשודה לחליף את המתקלקל. אמר רבי יהודה, רוצה היא בתקנת בתה ובושה מחמתה. מודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית, שאינה חשודה להחליף) להאכיל את בתה שביעית: